מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לחזור על תכני ארבעת השירים: שחי לאל, בכל ליבי אמת, ישנה בחיק ילדות, זמן הנערות חלף
- לתרגל זיהוי מוטיבים, מקורות לשוניים ומבנה אקרוסטיכון בשירה
- להתכונן לשאלות בגרות אפשריות על שירת ימי הביניים

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א' – הבנה - רב ברירה

1. ב – שתיהן נסתרות וטהורות
2. ג – האל העניק לנשמה חיי נצח
3. ג – קריאת שמע
4. ב – רשות לנשמת
5. א – שערות לבנות שמסמלות זקנה מתקרבת
6. ב – אדם שחצן שמתגאה בשלטונו בעולם הזה
7. א – דברי אברהם בספר בראשית
8. ג – כי בעיניו אין להם חיים אמיתיים
9. א – השפלה שספג הדובר בגלל יהדותו
10. ג – ליום הכיפורים

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – אותיות ראשונות בבתים יוצרות את השם שלמה חזק
2. נכון – זהו אקרוסטיכון של שם המשורר
3. לא נכון – השיר עוסק בחלוף הזמן ובגאוות אדם מול האל
4. נכון – כך מצוין במוטו שלפני השיר
5. לא נכון – מקורו בדברי אברהם בספר בראשית
6. נכון – זהו ההגדרה של הסוג הספרותי

חלק ג' – השלמת מילים

1. יום הכיפורים
2. קריאת שמע
3. מלאכי שיבה
4. לץ
5. אברהם
6. יהודה

חלק ד' – התאמה - שיר ומוטיב מרכזי

- 1 – ב (הנשמה כטהורה ונצחית כמו האל)
- 2 – ד (השפלה בגלל יהדות וריחוק מהמשפילים)
- 3 – ג (זקנה מתקרבת וחלוף הנעורים)
- 4 – א (גאוות אדם מול האל וחלוף הזמן)

חלק ה' – שאלות פתוחות

1. אקרוסטיכון הוא רמז חבוי של שם (משורר או מילה) דרך אותיות ראשונות בבתים; הוא מעיד על זהות היוצר או מוסיף שכבת משמעות
2. כדי לחבר את השיר למורשת, להעניק לו עומק דתי ולהעשיר את המשמעות באמצעות הדהוד מוכר לקורא

חלק ו' – כתיבה והבעה

1. התלמיד יבחר שיר אחד, יציג רעיון מרכזי (למשל נצחיות הנשמה, חלוף הזמן, השפלה) ויביא דוגמה לשונית קצרה מתוך השיר התומכת ברעיון

כרטיס יציאה – מה לחפש

- ציפייה לתשובה: שלמה חזק - שם המשורר רמוז באותיות ראשונות
- ציפייה להבחנה בין קבלת הזקנה בעצב לבין ביקורת על גאוות אדם מול הנצח
- ציפייה לציון חוויית השפלה בשל יהדות הדובר, כפי שמצוין במוטו

טיפים להפעלה:

- מומלץ להקריא את המוטו של בכל ליבי אמת בקול לפני הדיון כדי להבהיר את ההקשר ההיסטורי
- כדאי לחלק לתלמידים טבלה משווה בין ארבעת השירים לפי נושא, מוטיב ומקור לשוני
- ניתן לבצע את חלק ההתאמה בעבודה בזוגות ואז לבדוק במליאה

דף תרגול: שירת ימי הביניים - חזרה ומשחקים

דף התלמיד/ה רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בדף זה נחזור על ארבעה שירים מרכזיים בשירת ימי הביניים שנלמדו ביחידה, תוך התמקדות במוטיבים, מקורות הציטוטים והמבנה הפואטי שלהם.

1 חלק א' – הבנה - רב ברירה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. במה דומה הנשמה לאל לפי השיר שחי לאל?

א) שתיהן נראות לעין ב) שתיהן נסתרות וטהורות ג) שתיהן נקברות באדמה ד) שתיהן רודפות הבל

2. מה פירוש הביטוי אשר לא שם דמותך באדמה?

א) האל לא ברא את הנשמה ב) הנשמה גרה במערה ג) האל העניק לנשמה חיי נצח

ד) הנשמה לא קיימת

3. מקור הצירוף בכל לבי ובכל מאדי הוא:

א) שיר השירים ב) תהלים ג) קריאת שמע ד) קהלת

4. לאיזה סוג שיר שייך ישנה בחיק ילדות?

א) שיר יין ב) רשות לנשמת ג) שיר תהילה לפטרון ד) שיר מלחמה

5. מה מסמלים מלאכי שיבה בשיר?

א) שערות לבנות שמסמלות זקנה מתקרבת ב) מלאכים שמגיעים בשבת ג) הורים מחנכים

ד) ציפורים לבנות

6. מי הוא הלץ בשיר זמן הנערות חלף?

א) האל ב) אדם שחצן שמתגאה בשלטונו בעולם הזה ג) נשמת הדובר ד) המלך דוד

7. מקור הצירוף עפר ואפר הוא:

א) דברי אברהם בספר בראשית ב) שיר השירים ג) ספר קהלת ד) תפילת נשמת

8. מדוע מכנה הדובר את המשפילים מתים בשיר בכל ליבי אמת?

א) כי הם זקנים ב) כי הם נהרגו בקרב ג) כי בעיניו אין להם חיים אמיתיים ד) כי הם רוחות

9. מהו הרקע לשיר בכל ליבי אמת לפי המוטו?

א) השפלה שספג הדובר בגלל יהדותו ב) מסע לארץ ישראל ג) מות פטרון ד) ניצחון בקרב

10. לאיזה מועד נועד הפיוט שחי לאל?

א) לפסח ב) לחנוכה ג) ליום הכיפורים ד) לט"ו בשבט

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	האקרוסטיכון בשיר שחי לאל הוא שלמה חזק	☐	☐
2	בשיר ישנה בחיק ילדות האותיות הראשונות יוצרות את השם יהודה	☐	☐
3	שיר זמן הנערות חלף עוסק בשמחת הנעורים בלבד	☐	☐
4	בשיר בכל ליבי אמת הדובר כותב מתוך חוויה אישית של השפלה	☐	☐
5	הביטוי עפר ואפר מופיע לראשונה בספר קהלת	☐	☐
6	רשות לנשמת היא שיר שמבקש אישור מהקהל לפני תפילה	☐	☐

3 חלק ג' – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

1. הפיוט שחי לאל נועד למועד _____

2. הצירוף בכל לבי ובכל מאדי מקורו ב _____

3. ה _____ הם שערות לבנות המסמלות זקנה מתקרבת

4. בשיר זמן הנערות חלף, ה _____ הוא אדם המתגאה בשלטונו הזמני

5. הביטוי עפר ואפר מופיע לראשונה בדברי _____ בספר בראשית

6. האקרוסטיכון בשיר ישנה בחיק ילדות יוצר את השם _____

4 חלק ד' – התאמה - שיר ומוטיב מרכזי

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. שחי לאל	___	**א.** גאוות אדם מול האל וחלוף הזמן
2. בכל ליבי אמת	___	**ב.** הנשמה כטהורה ונצחית כמו האל
3. ישנה בחיק ילדות	___	**ג.** זקנה מתקרבת וחלוף הנעורים
4. זמן הנערות חלף	___	**ד.** השפלה בגלל יהדות וריחוק מהמשפילים

5 חלק ה' – שאלות פתוחות

ענו בקצרה.

1. מהי המשמעות של אקרוסטיכון בשירה, ומה תפקידו בשירים שלמדנו?

2. מדוע משוררי ימי הביניים נהגו לשלב ביטויים ממקורות יהודיים בשיריהם?

6 חלק ו' – כתיבה והבעה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. בחרו אחד מארבעת השירים שלמדנו וכתבו פסקה קצרה המסבירה מהו הרעיון המרכזי בו וכיצד הוא מתבטא בלשון השיר

כרטיס יציאה

מהו אקרוסטיכון ואיזה שם מופיע בשיר שחי לאל?

מה ההבדל בין גישת הדובר בישנה בחיק ילדות לגישתו בזמן הנערות חלף ביחס לזקנה וזמן?

מהו הרקע ההיסטורי-אישי שעומד מאחורי השיר בכל ליבי אמת?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀